

MARIJ voor Architecten

*"Werken onder architectuur
aan een andere Overheid"*

Leerdoelen / doelgroepen

3 niveau's van "leerdoelen":

1. bewustzijn ("awareness"), kunnen adopteren en uitdragen visie "sturen op samenhang" (bestuurders op hoogste niveau's: RvB leden[CIO's], directieleden, SG's, PSG's)

1. kennis (er "verstand van hebben") om de doeners van te kunnen aansturen, deelnemen aan architectuur-stuurprocessen c.q. de architectuurfunctie kunnen beoordelen (CIO's, lijn- en stafmanagers, beleidsmedewerkers, strategen, auditors, management- en business consultants)

1. kunnen toepassen architectuur o.b.v. grondige kennis (enterprise architecten, domein- en informatie architecten, programma- en projectmanagers, studenten)

Modulair opgebouwde cursus met building blocks, min of meer overeenkomend met de 3 leerdoel niveau's.

Doorlooptijd van bouwblokken: (+/-) ½, 1, 2, 4, 8 uur

Eindtermen module 3

Niveau:

- kennis genomen van
- kunnen lezen van
- begrijpen van ...
- kunnen benoemen van ...
- kunnen beïnvloeden ...
- kunnen interpreteren...

1

- kunnen uitleggen ...van
- kunnen beheersen ...
- kunnen toepassen van ...
- kunnen begrijpen van ...
- kunnen inrichten van
- draagvlak verkrijgen voor ...

2

- kunnen toepassen van MARIJ architectuurprincipes
- kunnen opstellen van een Project Start Architectuur (PSA)
- kunnen maken van ... architectuuraudits i.r.t. projectmanagement
- praktisch kunnen werken met ...het architectuurproces in context van bedrijfsvoering
- inzicht in de relatie tussen architectuurvolwassenheid en "business capability"

3

Onderdelen module 3 (gesplitst in delen 1 en 2)

Deel 1	1. Prelude	8- 13	
	2. Achtergrond en Context MARIJ (leerdoel 3; duur 1-2 uur)	14 - 25	
	3. Eén architectuur voor de Rijksdienst (leerdoel 3; duur 1 uur)	26 - 33	
	4a. MARIJ essenties [deel 1], (leerdoel 3; doel 2 uur)	34 - 43	
	4b. MARIJ essenties [deel 2] (leerdoel 3; doel 2 uur)	3- 6	
	5. "Werken" met MARIJ (leerdoel 3; duur 2 - 3 uur)	7 - 38	
	6. Wat ga ik hier vanmiddag mee doen? (leerdoel 3; 0,5 uur)	39	

Bronnen / hulpmiddelen (module 3)

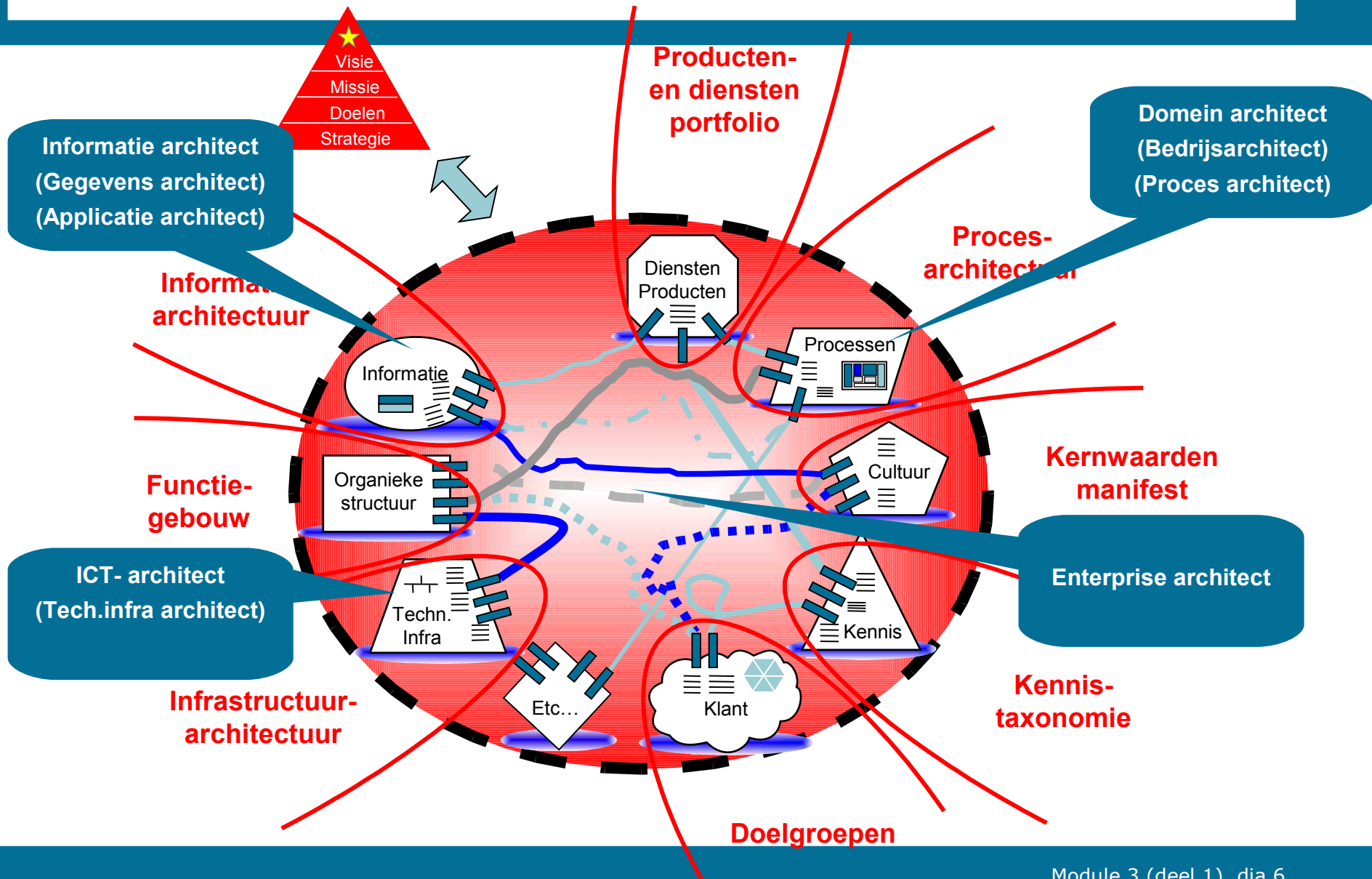
Bronnen:

- MARIJ 1.0
- NORA 2.0
- Documenten, o.a.:
 - > [090330 Architectuurinstrumenten.pdf]
 - > [090325 PSA template v 0.83.pdf]
 - > [090312-odt--programmaplan-rijksarchitectuur.pdf]
 - > [090114 programmaplan rijksarchitectuur v0.9.pdf]
 - > [081212 Strategische Architectuur Checklist versie 0.6.pdf]
 - > [081212 - Opzet PSA versie 0.956(concept).pdf]
 - > [090130 - Communicatieplan MARIJ 1.0.doc]
- TOGAF-9 (<http://www.opengroup.org/togaf/>)
- Zachman (o.a. www.zifa.com; <http://www.zachmaninternational.com/index.php>)
- Data Administration Newsletter: www.TDAN.com
- <http://www.enterprisearchitectuur.net/>
- Business Transformation Enablement Program (BTEP):
<http://www.tbs-sct.gc.ca/btep-ptp/documents/2004/gloss/gloss00-eng.asp>
- Ordina: G€A (Sturen op samenhang op basis van GEA)
- Sogeti: DyA

Hulpmiddelen:

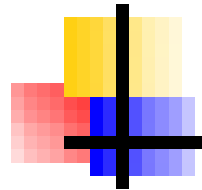
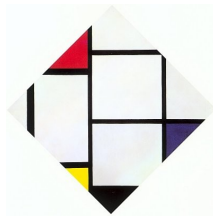
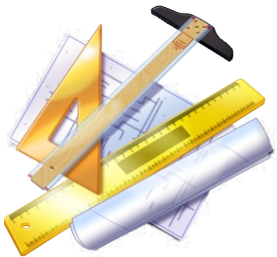
- >Tekstboek: Sturen op samenhang op basis van GEA 1)
- >Tool: CMM/SLC benchmark scorecard (.xls)

Module benaderd vanuit Enterprise Architecture (E.A.)

Basismodel module 3 "MARIJ voor architecten"

(1) Prelude - MARIJ voor Architecten

Vooronderstellingen:

Voor wie is deze "cursus" bedoeld?

1. Architecten (doelgroep) zijn al geschoold, opgeleid, erkend en werken al als (Enterprise) Architecten
2. Zij weten wat architectuur is, zij hebben kennis van zaken en beheersen de materie zodanig dat zij het ook toepassen
3. zij hebben verstand van architectuur raamwerken
4. Zij hebben ervaring bij en kennis van "de overheid"
5. Zij kennen MARIJ nog niet
 1. Degenen die NORA kennen hebben een voorsprong

Voor wie is deze "cursus" niet bedoeld?

1. Allen die het "niveau" van architecten (nog) niet hebben bereikt (specialistische domein ontwerpers en analisten)
2. Het is niet de bedoeling om mensen op te leiden tot "architect"

(1) Prelude - MARIJ voor architecten: leerdoelen

Deze cursus is gericht op het derde niveau van leerdoelen, en veronderstelt dat de cursisten de voorafgaande blokken reeds hebben gevolgd.

- Modulair opgebouwde cursus met building blocks, min of meer overeenkomend met de 3 leerdoelstelling niveau's.
- Doorlooptijd van bouwblokken: (+/-) 1, 2, 4, 8 uur

(1) Prelude - MARIJ voor Architecten: scope

Gezamenlijk begrippenkader (recapitulatie begrippen uit Module 1)

Architectuur is:

-proces, modellen, principes, richting, samenhang, besluitvorming, bouw

-Verskil "to architect" ("architectureren" is geen Nederlands woord) en "to design" (ontwerpen)

-Eén waarheid?

-Emotie, gevoel, subjectiviteit?

(1) Prelude - Gezamenlijk begrippenkader

(René Magritte)

Wat is dit?

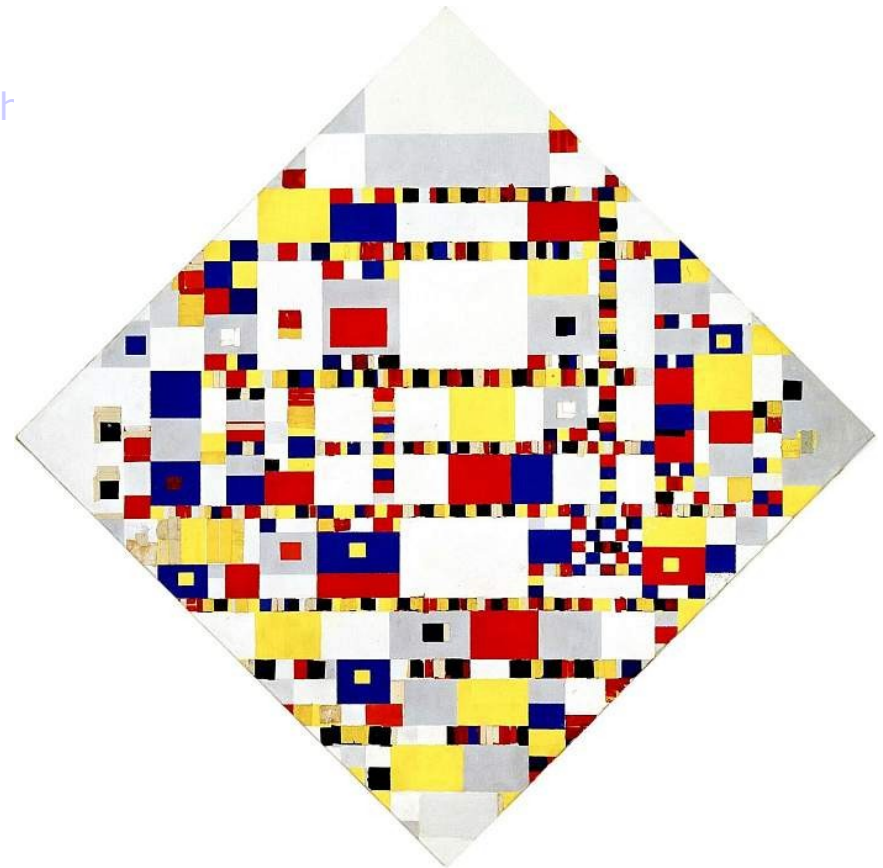
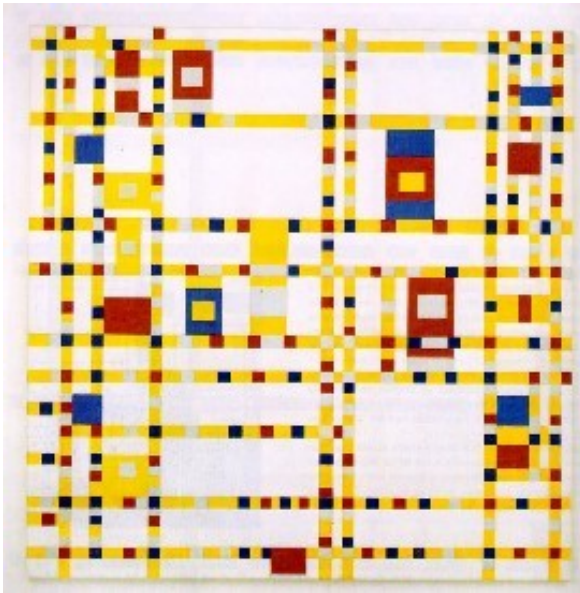
10

(1) Prelude: een kwestie van perspectief

Mondriaan_Victory (NY) Boogie Woogie

<http://extra.volkskrant.nl/oog/client/index.pf>

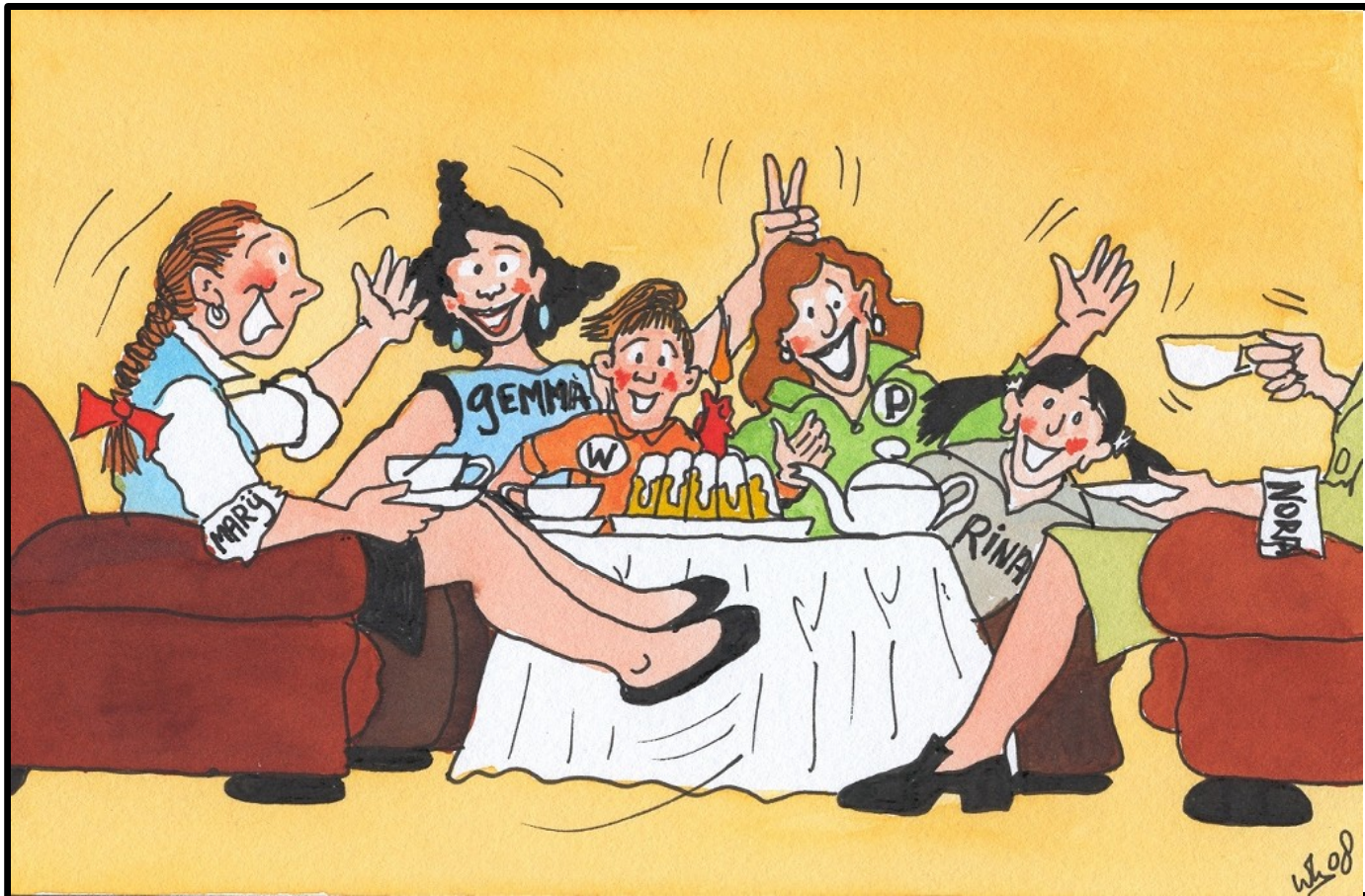
(1) Prelude - Conclusies (scope, doelstellingen)

Werken onder architectuur aan een
andere overheid

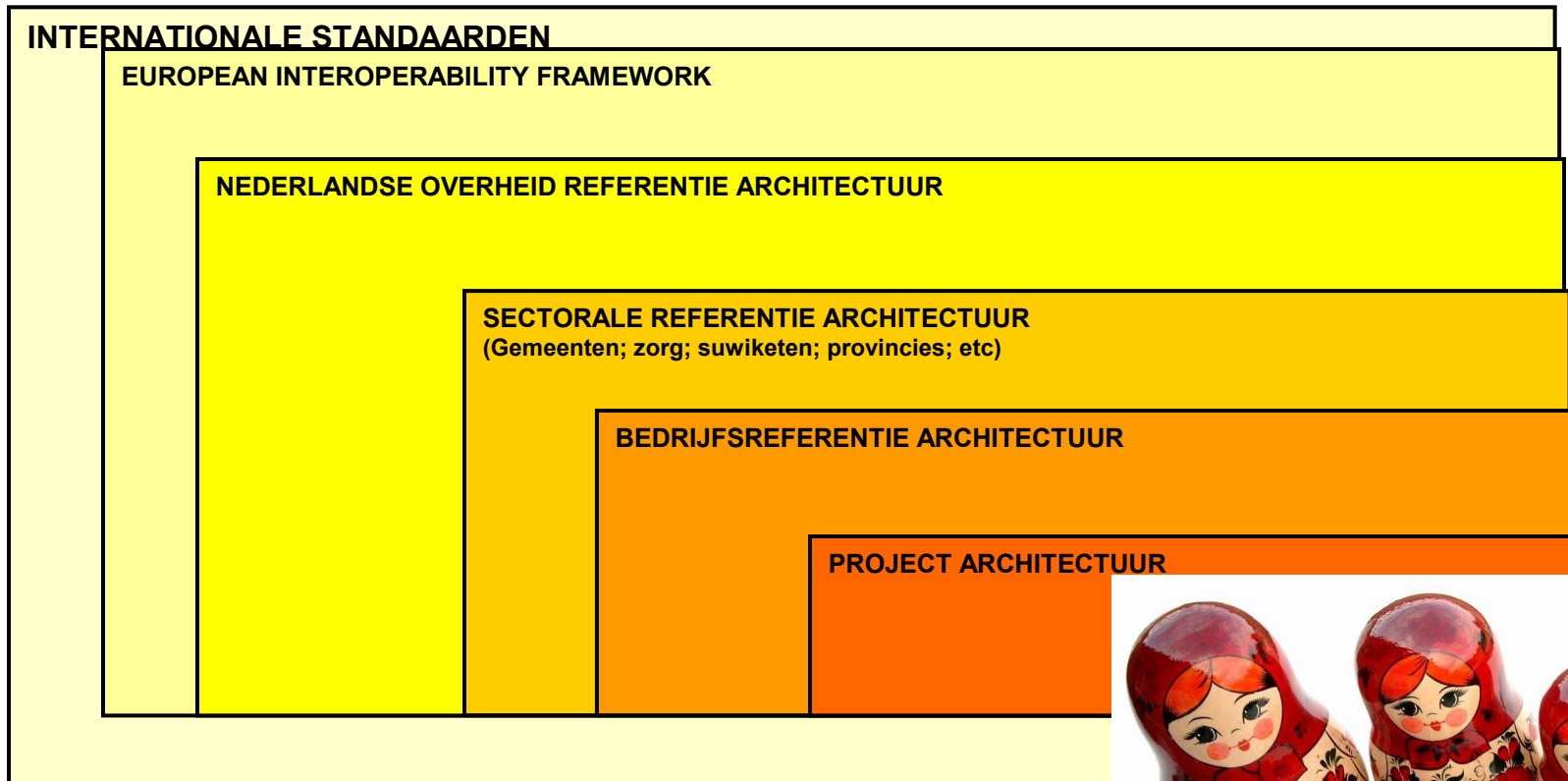

(2) MARIJ achtergrond en context

MARIJ – lid van een architectuurfamilie

(2) Samenhangende kaders

(2) Wat is MARIJ?

- Een set van afspraken over de (inrichting van de) organisatie in brede zin van de Rijksdienst (géén blauwdruk)
- We hebben het dan over de bedrijfsvoering en over zowel de business als informatie en techniek

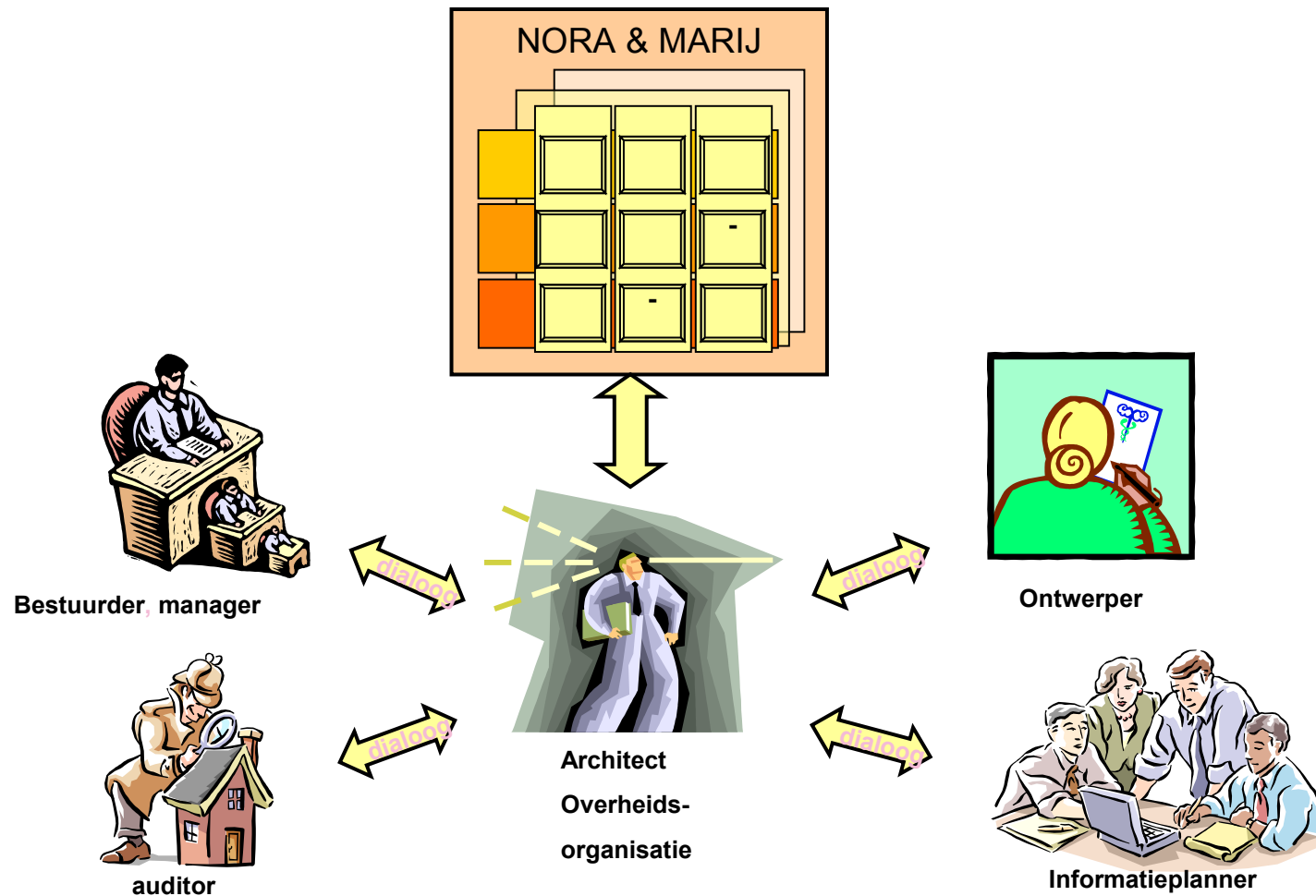
Daarnaast is het ook :

- een kader voor het bewerkstelligen van convergentie en consensus in denken en doen en
- een middel om veranderingen te sturen en te ondersteunen.
- en daarmee een hulpmiddel voor de vernieuwing van de Rijksdienst

en het biedt ook als 'concernarchitectuur'

- een overkoepelend kader voor de Rijksdienst als geheel en
- dient het als ijkpunt voor afgeleide architecturen.

(2) Instrument van architecten voor

(2) - Doelstellingen MARIJ

1. Een set van afspraken over inrichting van de organisatie van de hele Rijksdienst
2. Kader voor consensus in denken en doen
3. Verandering sturen en ondersteunen, o.m. in programma's en projecten
4. Richtinggevend voor hele Rijksdienst (niet alleen ICT)
5. Gedeelde structuurvisie vanuit samenhangende perspectieven
6. Concerngedachte
7. Risicobeheersing

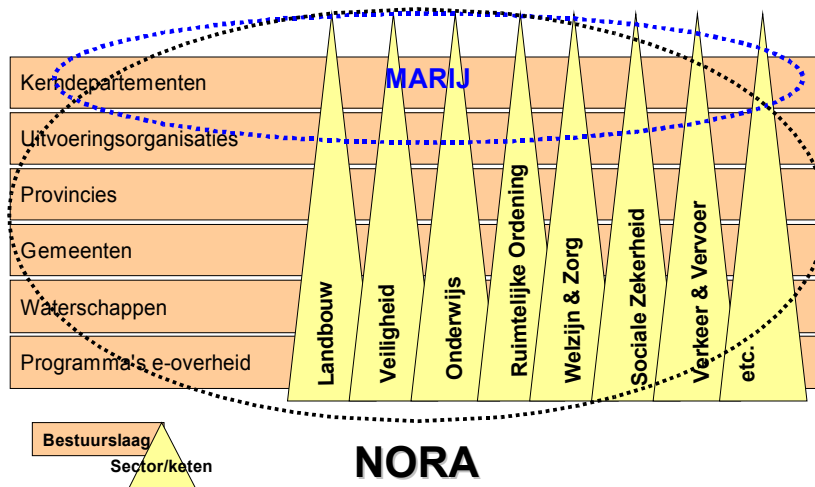
Doelstelling 1:

MARIJ beoogt de principes uit NORA nader te specificeren voor de Rijksdienst, door ze vanuit deze invalshoek – waar mogelijk en noodzakelijk – te verbijzonderen en/of aan te vullen.

Doelstelling 2:

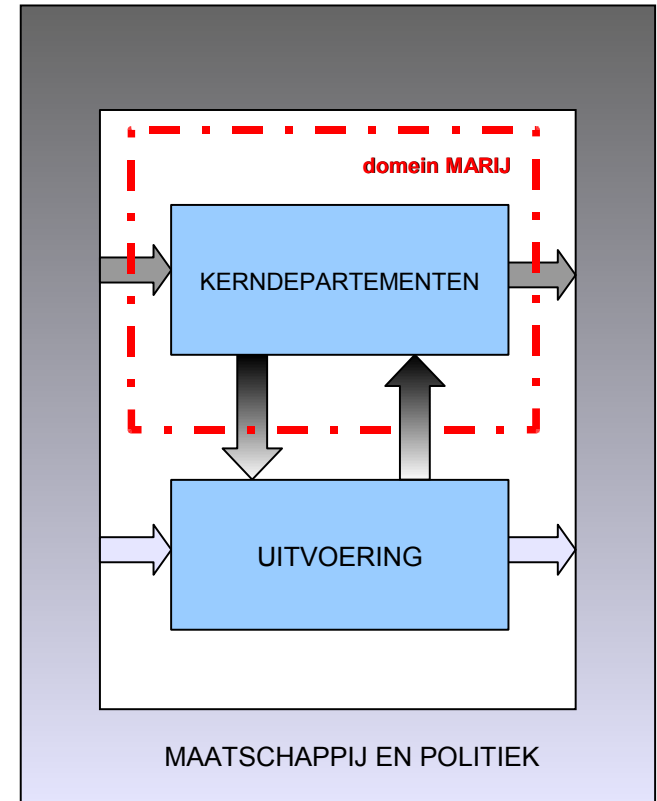
MARIJ beoogt een stuurinstrument te zijn voor de vernieuwing van de Rijksdienst, door ten behoeve van Rijksbrede (e-)projecten en (e-)bouwstenen invulling te geven.

(2) Context en scope van MARIJ

Multilaterale afspraken voor:

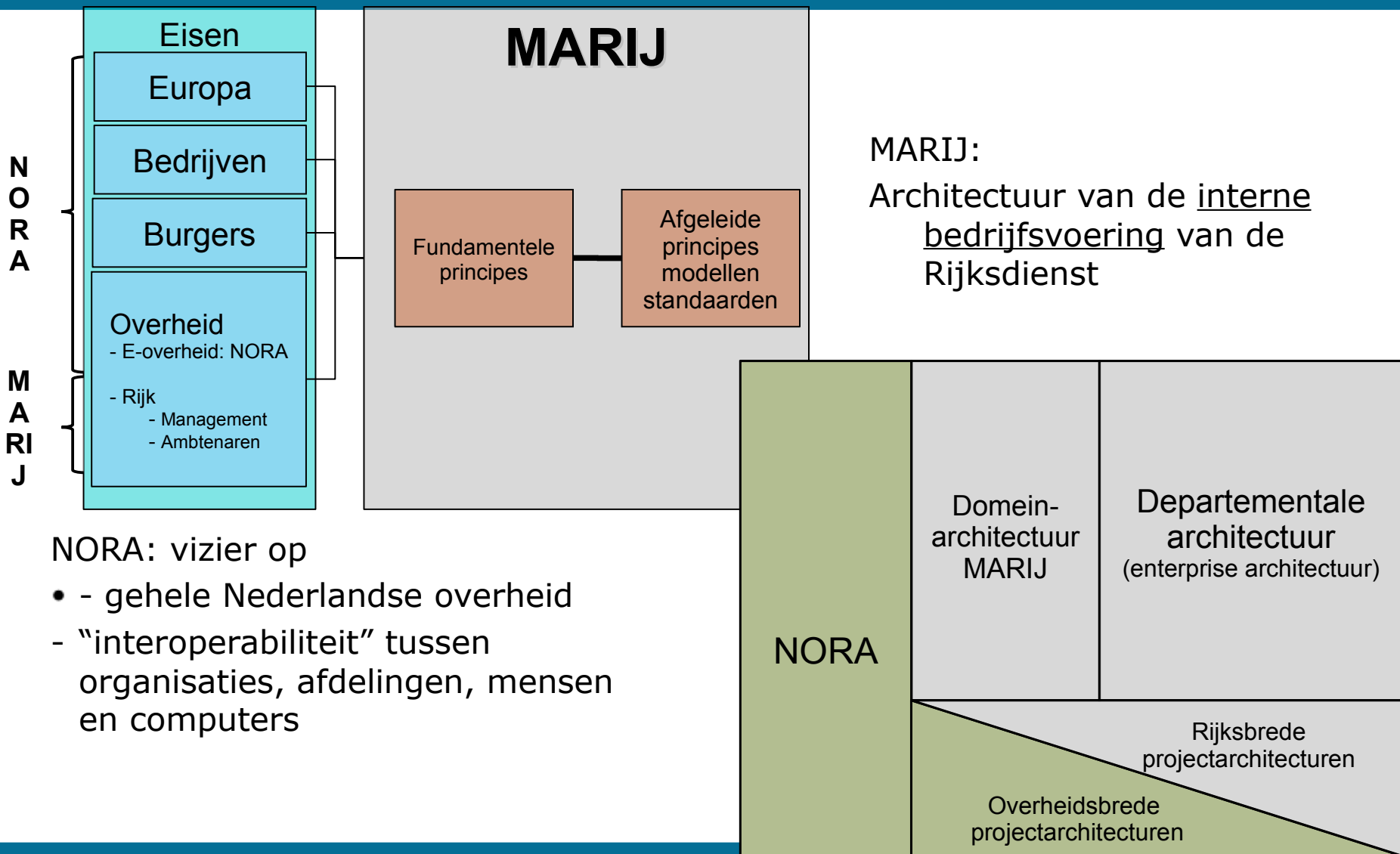
- Horizontale en verticale coördinatie
- Ontkokering: één gezicht, één overheid
- Gegevens uitwisseling

MARIJ:

- inrichting van en relaties tussen kerndepartementen
- relaties naar uitvoering

(2) - MARIJ in relatie tot NORA: samenwerking en communicatie

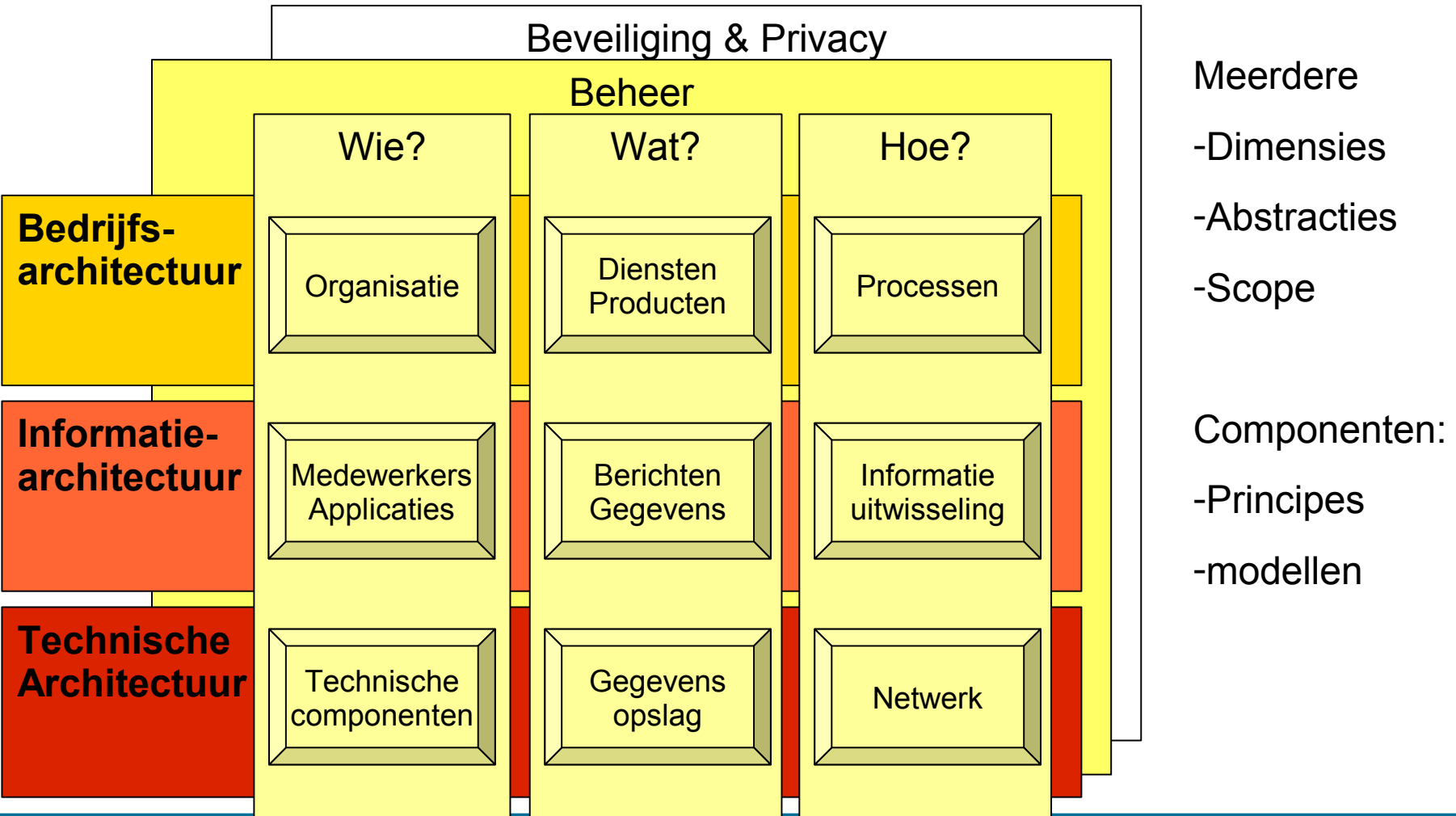

NORA: vizier op

- - gehele Nederlandse overheid
- "interoperabiliteit" tussen organisaties, afdelingen, mensen en computers

(2) - MARIJ Architectuurmodel

Gezamenlijk Architectuurraamwerk van NORA en MARIJ

(2) - MARIJ architectuurcomponenten

Principes (“elementaire richtinggevende uitspraken”):

- geven richting aan activiteiten gericht op ontwikkeling van ...
- Hebben dus consequenties voor de (inrichting van de) Rijksdienst

Principes-structuur:

- Uitspraak (statement)
- Rationale
- Implicaties

Zowel NORA als MARIJ

- fundamentele (*MARIJ: vertrekpunten*) principes en
- afgeleide principes

Modellen:

- vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid
- Visualiseren
- Inzicht
- Schetsen van de (in)richting

Standards:

Afspraken (evt multilateraal) ter bevordering van samenwerking en uitwisseling (interoperabiliteit)

(2) - MARIJ architectuurcomponenten (vervolg)

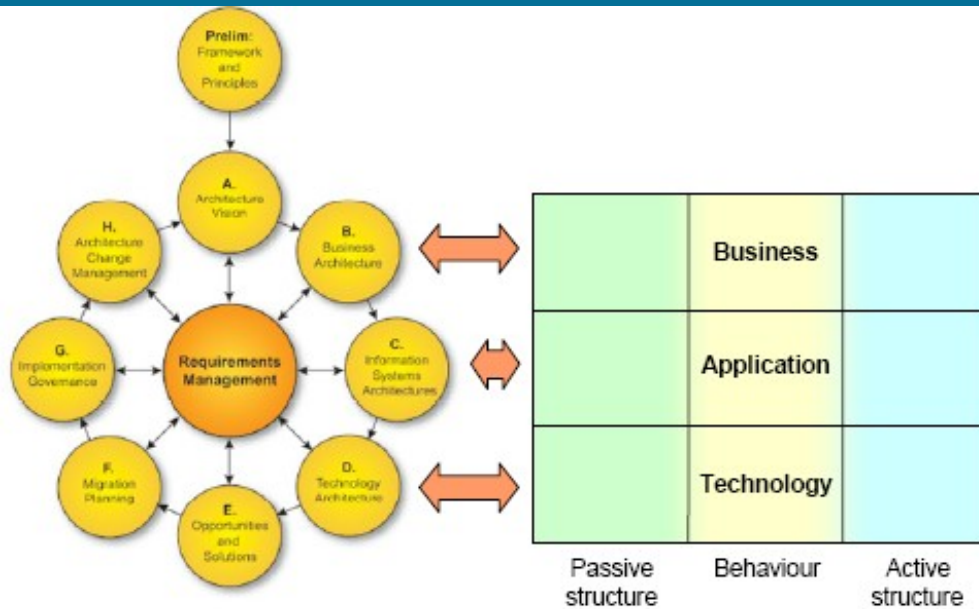
Modellen:

- vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid
- Visualiseren
- Inzicht
- Schetsen van de (in)richting

Standards:

Afspraken (evt multilateraal) ter bevordering van samen-werking en uitwisseling (interoperabiliteit)

(2) Uitstap naar TOGAF en Zachman

Architecture Types supported by TOGAF

Architecture Type	Description
Business Architecture	The business strategy, governance, organization, and key business processes.
Data Architecture ²	The structure of an organization's logical and physical data assets and data management resources.
Application Architecture	A blueprint for the individual application systems to be deployed, their interactions, and their relationships to the core business processes of the organization.
Technology Architecture	The logical software and hardware capabilities that are required to support the deployment of business, data, and application services. This includes IT infrastructure, middleware, networks, communications, processing, and standards.

	WHAT DATA	HOW FUNCTION	WHERE NETWORK	WHO PEOPLE	WHEN TIME	WHY MOTIVATION
SCOPE (contextual) Planner	List of Things Important to the Business Entity = Class of Business Thing	List of Processes the Business Performs Process = Class of Business Process	List of Locations to Which the Business Operates Node = Major Business Location	List of Organizations Important to the Business People = Major Organizational Unit	List of Events/Cycles Significant to the Business Time = Major Business Event/Cycle	List of Business Goals/Strategies End/Mean = Major Business Goal/Strategy
BUSINESS MODEL (conceptual) Owner	e.g. Semantic Model Entity = Business Entity Relationship = Business Relationship	e.g. Business Process Model Process = Business Process IO = Business Resource	e.g. Business Logistics System Node = Business Location Link = Business Linkage	e.g. Work Flow Model People = Organizational Unit Work = Work Product	e.g. Master Schedule Time = Business Event Cycle = Business Cycle	e.g. Business Plan End = Business Objective Means = Business Strategy
SYSTEM MODEL (logical) Designer	e.g. Logical Data Model Entity = Data Entity Relationship = Data Relationship	e.g. Application Architecture Process = Application Function IO = User Views	e.g. Distributed System Architecture Node = IS Functions (Processing, Storage, etc.) Link = Line Characteristics	e.g. Human Interface Architecture People = Role Work = Deliverable	e.g. Processing Structure Time = System Event Cycle = Processing Cycle	e.g. Business Rule Model End = Structural Assertion Means = Action Assertion
TECHNOLOGY MODEL (physical) Builder	e.g. Physical Data Model Entity = Segment/Table/etc. Relationship = Pointer/Key/etc.	e.g. System Design Process = Computer Function IO = Data Elements/Sets	e.g. Technology Architecture Node = Main/Systems Software Link = Line Specifications	e.g. Presentation Architecture People = User Work = Screen Formats	e.g. Control Structure Time = Circuit Cycle = Component Cycle	e.g. Rule Design End = Condition Means = Action
DETAILED REPRESENTATIONS (out-of-context) Subcontractor	e.g. Data Definition Entity = Field Relationship = Address	e.g. Program Process = Language Statement IO = Control Block	e.g. Network Architecture Node = Address Link = Protocol	e.g. Security Architecture People = Identity Work = Job	e.g. Timing Definition Time = Interrupt Cycle = Machine Cycle	e.g. Rule Specification End = Sub-condition Means = Step
FUNCTIONING ENTERPRISE	e.g. DATA	e.g. FUNCTION	e.g. NETWORK	e.g. ORGANIZATION	e.g. SCHEDULE	e.g. STRATEGY

(2. often called Information Architecture)

(2) MARIJ – Achtergrond en Context

Vragen?

(3) – Naar één architectuur voor de Rijksdienst

Basis van MARIJ:

- Gezaghebbende inzichten, uitspraken, besluiten van het politieke en ambtelijke bestuur.
- Literatuur

Visie:

1. Concerngedachte
2. Samenwerking (uitvoeringsorganisaties, bestuurslagen, ketens, sectoren)

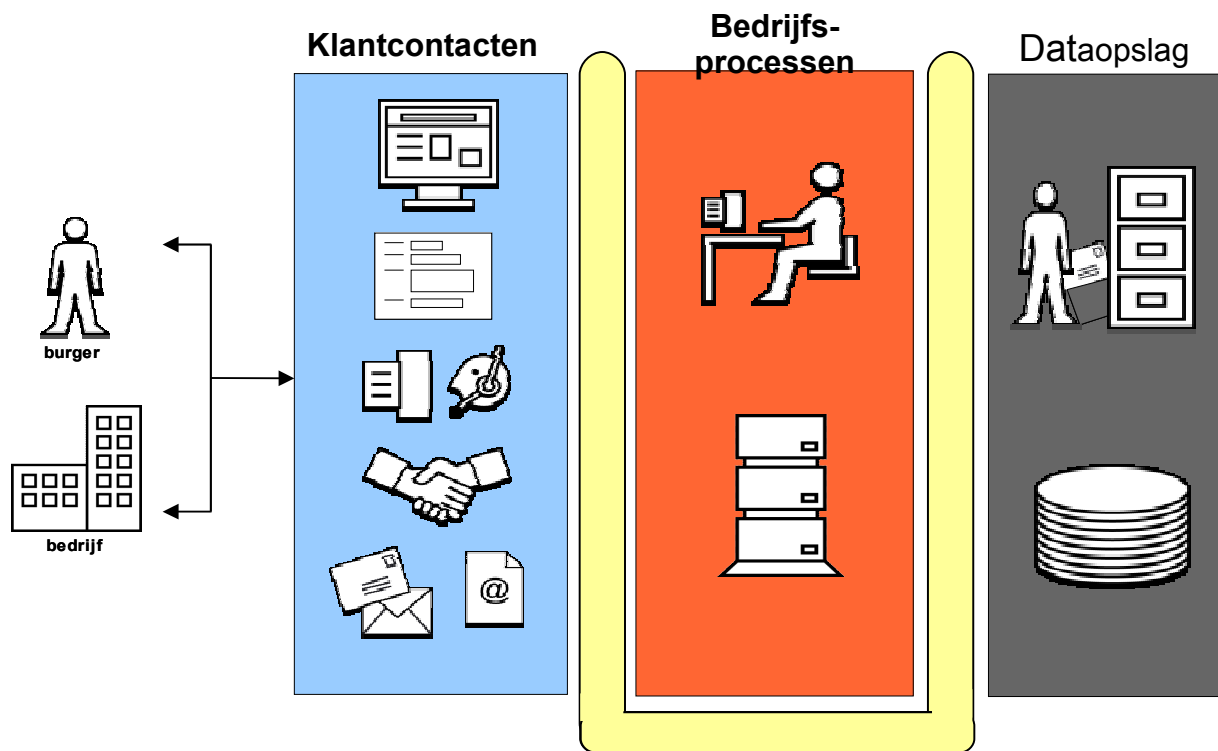

(3) – De concerngedachte

Rijksdienst

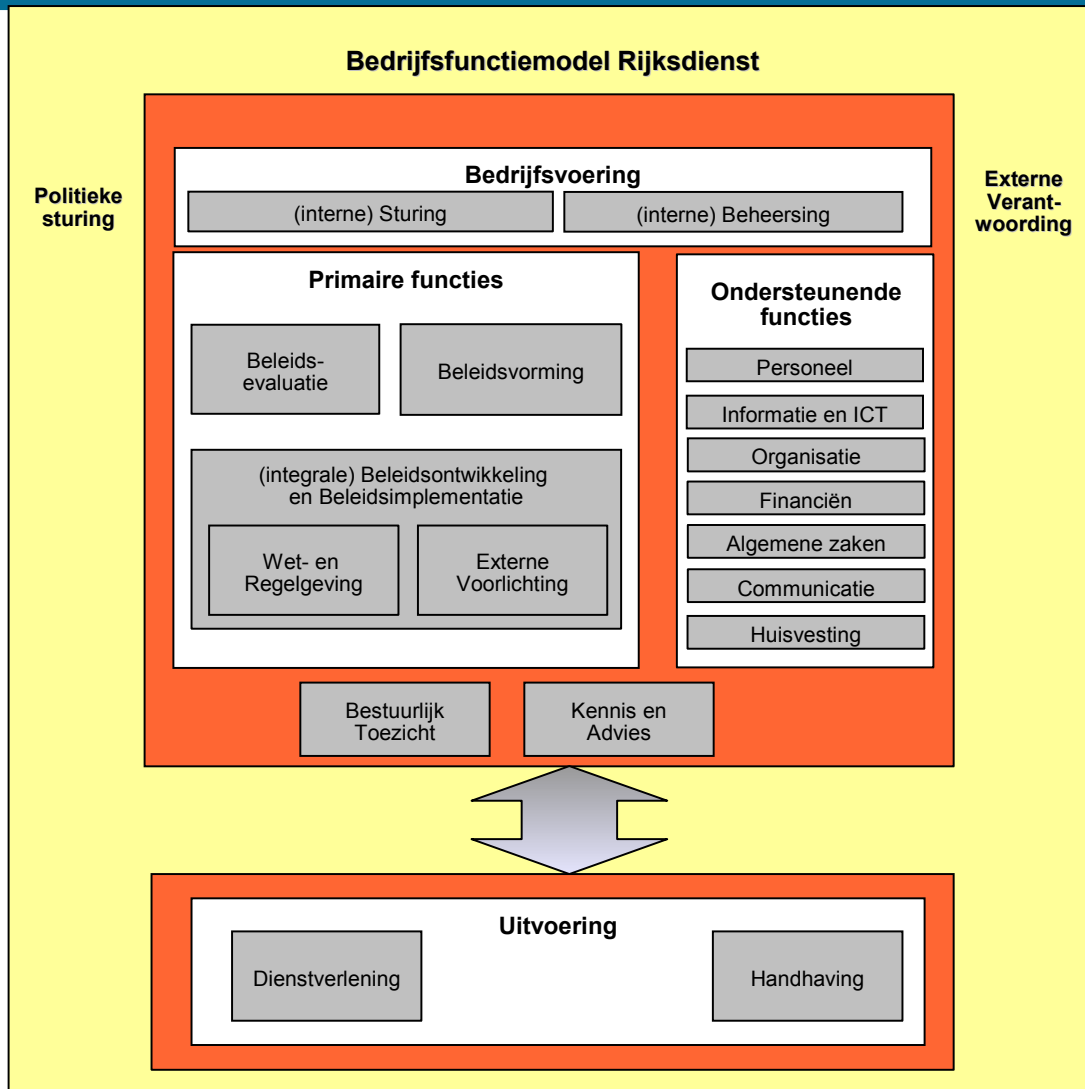
- bedrijfskundig karakter, vergelijkbaar met grote bedrijven (Shell, Philips)
- Vrijheid van divisies binnen afgesproken concernkaders
- Beter beleid, kleiner, minder verkokerd
- Flexibel en Rijksbreed inzetbare medewerkers

(3) Architectuur voor de Rijksdienst: basiscomponenten

Basisarchitectuur
van één
overheids-
organisatie
(NORA)

(3) 1. Bedrijfsfunctiemodel voor de Rijksdienst

Kenmerken:

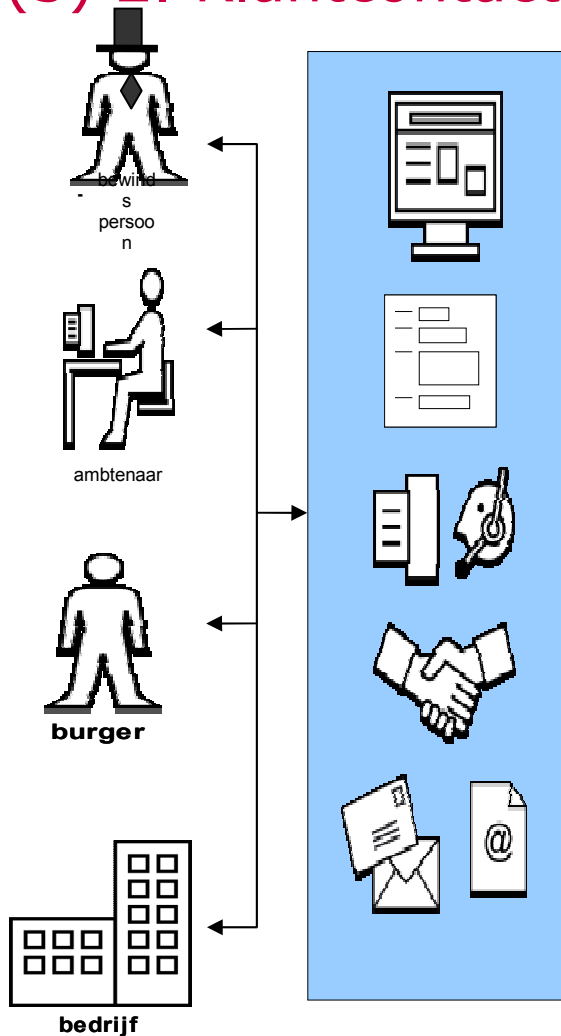
- Organisatieonafhankelijk, generiek,
- toepasbaar op de
 - Rijksdienst als geheel
 - Individuele ministeries

Scope (van MARIJ)

- Kerndepartementen
- Wisselwerking met uitvoeringsorganisaties

(3) 2. Klantcontacten

Klantcontacten van de overheid:

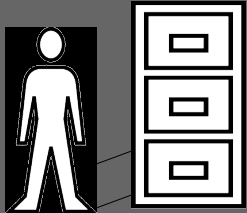
- Burgers
- Bedrijven (vgl NORA)

Plus (specifiek Rijksdienst):

- Bewindslieden
- Medewerkers

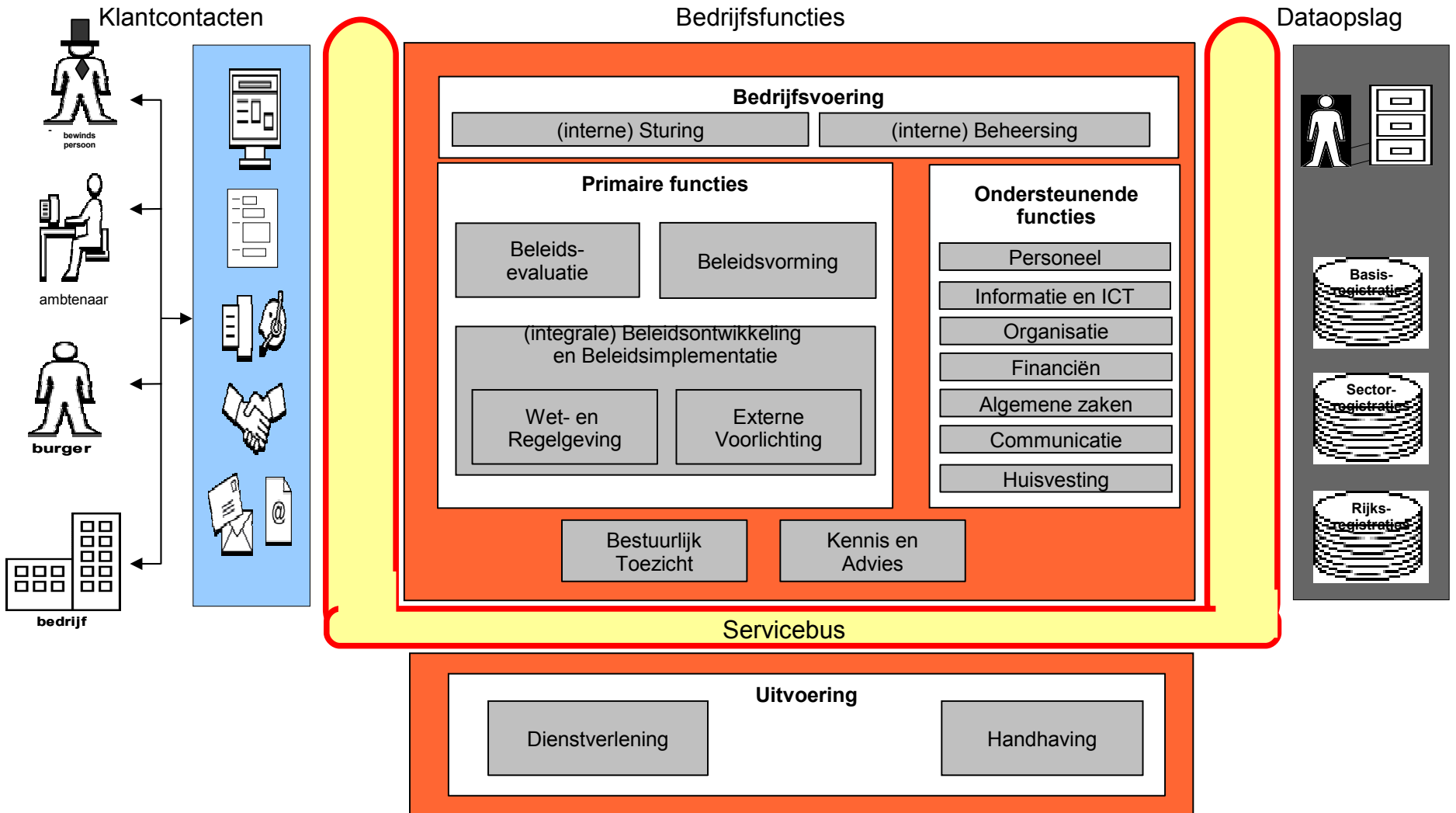

(3) 3. Gegevensopslag (functioneel gezien)

- Gestructureerde en ongestructureerde gegevens
- Basis, sector (of keten) en Rijksregistraties

(3) Basisarchitectuur voor de Rijksdienst: drie hoofdcomponenten gecombineerd

MARIJ – Basis Architectuur voor de Rijksdienst (deel 3)

Vragen?

(Deel 4) MARIJ essenties

Doelstellingen, uitspraken, fundamentele principes, vertrekpunten

Kabinetswensen:

- Kleinere en betere overheid
- **CSF's:**
- Politieke keuzes:
 - Mindere regels, eenvoudiger uitvoeringsprocessen, minder toezicht, meer vertrouwen, werken in programma's, minder bestuurders
- Investerings:
 - Innovatie
 - Sociaal flankerend beleid

Afgeleide doelen:

1. snel, adequaat en in samenhang (ontkokeren) reageren op nieuwe maatschappelijke uitdagingen;
2. verminderen van het aantal (complexe) regels, verlagen van de administratieve last;
3. ontwikkelen van uitvoerbaar en handhaafbaar beleid;
4. afschaffen van beleid dat niet langer nodig is;
5. resultaten laten zien;
6. optreden waar dat nodig is;
7. diensten en taken professioneel en objectief uitvoeren;
8. efficiënt en competent werken, en geen geld verspillen;
9. een goede werkgever zijn voor ambitieuze, competente, integere en loyale medewerkers.

(4) Programma Vernieuwing Rijksdienst - afgeleide acties gericht op overheid van de toekomst

- bezinning op het organisatiemodel van ministeries en de plaats van sleutelfunctionarissen daarin;
- het bevorderen van de flexibiliteit, de mobiliteit en het inhoudelijk vakmanschap van medewerkers;
- het stimuleren en ontwikkelen van carrièremogelijkheden voor professionele experts binnen de ambtelijke dienst;
- het actief bevorderen van de diversiteit binnen de ambtelijke dienst;
- het verder versterken van de positie van de overheid als werkgever waar *the best and the brightest* willen én blijven werken;
- het verkennen en implementeren van nieuwe, ontkokerde werkwijzen binnen departementen en over departementale grenzen heen.

(4) Vertaling van modellen, doelstellingen en uitspraken in...

- Vier fundamentele principes, dit wil zeggen
- Vier Vertrekpunten
 1. Het Rijk is een eenheid
Samenwerken in samenhang
 1. Het Rijk is doeltreffend
De goede dingen doen
 1. Het Rijk is doelmatig
De (goede) dingen goed doen
 1. Het Rijk is helder en transparant
Helder en duidelijk

(4) Vertrekpunt 1: Het Rijk is een eenheid

Samenwerking in samenhang

- "One face to the customer"
- Kanaalafhankelijk
- Grenzeloos werken
- Ontkokerd
- Administratieve lastenvermindering
- Eén authentieke gegevensbron
- Rijksbrede standaarden

b.v.:

www.overheid.nl, www.mijnoverheid.nl (PIP), Contact Centrum Overheid (CCO), EU-dienstenrichtlijn, Rijkslogo, Rijksweb, DigiD

(4) Vertrekpunt 2: Het Rijk is doeltreffend

De goede dingen doen

- Goede dingen (goed) doen:
 - Doeltreffend (eerst)
 - Doelmatig (hierna)
- Administratieve lastenverlichting
- Professionele dienstverlening
- Goed opgeleide medewerkers

b.v.:

BurgerServiceCode, Burgernet, basislijst NoiV, deregulering modelverordeningen VNG, DigiD

(4) Vertrekpunt 3: Het Rijk is doelmatig

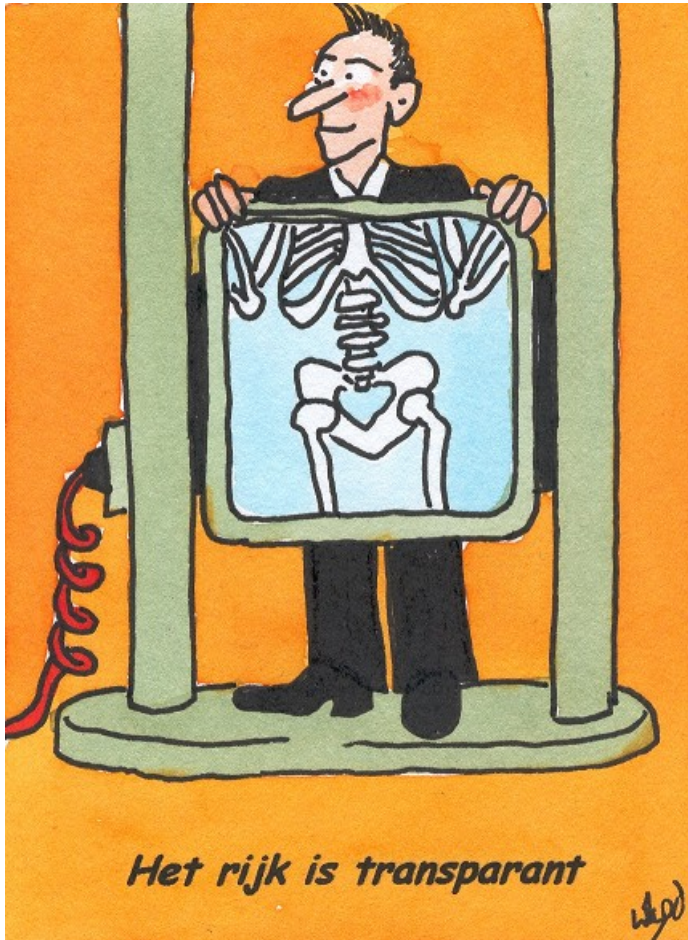
De dingen goed doen

- Samenwerking en uitwisseling
- Efficiënt en competent
- Ambitieuze, competente, flexibel inzetbare ambtenaren
- Standaardisatie van producten en diensten

b.v.:

P-Direkt, Rijkspas, Rijksweb

(4) Vertrekpunt 4: Het Rijk is transparant

Helder en duidelijk

- Transparantie van dienstverlening
- Afleggen van verantwoording (governance en stewardship)
- Informatie toegankelijk en openbaar
- Consequenties van oplossing duidelijk
- Kwaliteit

b.v.:

SISA, NTP/XBRL, www.overheid.nl, samenwerkende catalogi, Wettendatabank, Baseline Informatiehuishouding

(4) Samenhang doelen en vertrekpunten Rijksdienst

		M1	M2	M3	M4
		Het Rijk is een eenheid	Het Rijk is doelstreffend	Het Rijk is doelmatig	Het Rijk is transparant
1	Adequaat en in samenhang reageren op ontwikkelingen	x	x	x	
2	Verminderen complexe regels en administratieve lasten		x	x	
3	Uitvoerbaar en handhaafbaar beleid		x	x	
4	Afschaffen onnodig beleid		x	x	
5	Resultaten tonen		x	x	x
6	Optreden waar het nodig is		x	x	x
7	Professioneel en objectief taken uitvoeren	x	x	x	x
8	Efficiënt en competent werken (geen geld verspillen)	x	x	x	
9	Goed werkgever zijn voor competente en loyale ambtenaren	x	x	x	

(4) Mapping MARIJ vertrekpunten op NORA fundamentele principes

Relatie: Fundamenteel principe NORA 2.0 versus vertrekpunten MARIJ 1.0		1. Het Rijk is openbaar 2. Het Rijk is doeltreffend 3. Het Rijk is doelmatig 4. Het Rijk is transparant.			
		1	2	3	4
NORA	Fundamenteel principe NORA 2.0 (verkort)	MARIJ -vertrekpunten			
NORA	Hogere kwaliteit dienstverlening van publieke organisaties				
P1	Leveren en stimuleren van het gebruik van diensten via internet.				
P2	Beschikbaar stellen van de bestaande kanalen zoals post, telefoon en balie.				
P3	Geven van een helder, visueel beeld van diensten en producten aan afnemers.				
P4	Aanbieden van diensten (producten) in voor de klant logische bundels en daartoe samenwerken met andere publieke of particuliere.				
P5	Inrichten van de dienstverlening zodat de unieke identiteit van burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen bruikbaar is voor alle contacten.				
P6	Implementeren routinematig uit te voeren controles binnen het primaire dienstverleningsproces.				
P7	Kennen van een transparante en toegankelijke klachten- en bezwaarsproedure.				
NORA	Administratieve lastenverlichting van publieke organisaties				
P8	Eenmalig uitvragen van gegevens en meermalig gebruiken.				
P9	Streven naar zo laag mogelijke administratieve lasten en regelgeving voor burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.				
P10	Zorgen voor een eenvoudige regelgeving, in omvang beperkt, onderling consistent en goed controlebaar en handhaafbaar.				
NORA	Transparantie van publieke organisaties				
P11	Aangeven in de dienstverlening op welke momenten, welke statia doorlopen dienen te zijn en zorgen voor een zo kort mogelijke doorlooptijd.				
P12	Inzicht geven in de status van de dienstverlening van burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen.				
P13	Zorgen voor een periodiek verantwoording over de kwaliteit van de gerealiseerde dienstverlening naar burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen.				
P14	Ontsluiten van algemene overheidsinformatie, waaronder wet- en regelgeving.				
P15	Zichtbaar maken van wat publieke organisaties doen (besluiten, gegevens, werkwijze).				
NORA	Proactieve dienstverlening van publieke organisaties				
P16	Aanbieden van burgers en bedrijven op voor hen relevante diensten (proactieve dienstverlening).				
NORA	Integriteit en betrouwbare overheid				
P17	Zich organiseren als een integraal opererend en als eenmalig optredende overheid, die consistent en betrouwbaar handelt.				
P18	Gebruiken van gegevens die accuraat, actueel en volgens wettelijke normen beveiligd zijn.				
NORA	Verbeteren doelmatigheid overheid van publieke organisaties				
P19	Gebruiken van generieke bouwstenen.				
P20	Standaardiseren en optimaliseren van interne bedrijfsvoering.				

(4) MARIJ afgeleide principes in relatie tot het architectuurmodel

Totaal aantal van 75 afgeleide principes gerelateerd aan bepaalde domeinen van het 9 (+2)-vlaksmodel:

1. Principes voor Bedrijfsarchitectuur

- 1.1 organisatie en besturing (12x)
- 1.2 Diensten en services (12x)
- 1.3 Processen (7x)
- 2. Principes voor Informatiearchitectuur
 - 2.1 Medewerkers en applicaties (16x)
 - 2.2 Berichten en gegevens (12x)
 - 2.3 Berichtenuitwisseling (5x)
- 3. Principes voor de Technische architectuur (informatiehuishouding)
 - 3.1 Technische componenten (2x)
 - 3.2 Gegevensopslag (3x)
 - 3.3 Netwerkarchitectuur (1x)
- 4. Principes voor Beveiliging en Beheer
 - 4.1 Beheer (1x)
- 5. Principes voor Informatiebeveiliging en privacy (4x)
-

